

CYNGOR GWYNEDD

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD	20 CHWEFROR 2014
TEITL	CYNNYRCH YR ADAIN ARCHWILIO MEWNOL
PWRPAS YR ADRODDIAD	AMLINELLU GWAITH YR ADAIN ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 31 IONAWR 2014
AWDUR	DEWI MORGAN, UWCH REOLWR ARCHWILIO A RISG
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y CYNNEWYS A CHEFNOGI'R ARGYMHELLION SYDD EISIOES WEDI'U CYFLWYNO I'R GWASANAETHAU PERTHNASOL ER GWEITHREDIAD

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Tachwedd 2013 hyd at 31 Ionawr 2014.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

- 2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 31 Ionawr 2014:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	16
Adroddiadau Eraill (memoranda ayb)	1
Adolygiadau Grant	4
Archwiliadau Dilyniant	3

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng nghorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeëdig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 31 Ionawr 2014, gan ddangos y categori barn perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN	ATODIAD
Defnydd o Cetus / CALMS	Adnoddau Dynol	Hyfforddiant	C	Atodiad 1
Diogelu Data - Cymalau mewn Swydd Ddisgrifiadau	Corfforaethol		C	Atodiad 2
Llywodraethu Corfforaethol - Trefniadau Dirprwy	Corfforaethol		B	Atodiad 3
Rheolaeth Gyllidebol	Corfforaethol		A	Atodiad 4
Cyflogau - Tâl Mamolaeth	Cyllid	Pensiynau a Chyflogau	B	Atodiad 5
Gwiriadau Budd-dal ar Sail Risg	Cyllid	Refeniw	A	Atodiad 6
Treth Cyngor - Gostyngiadau ac Eithriadau	Cyllid	Refeniw	B	Atodiad 7
Swyddogion Adfywio Bro	Economi a Chymuned	Adfywio Cymunedol	B	Atodiad 8
Parciau Gwledig	Economi a Chymuned	Morwrol a Pharciau Gwledig	C	Atodiad 9
Gwynedd Ni	Gofal Cwsmer	Llyfrgelloedd	A	Atodiad 10
Diogelwch Glinfyrddau	Gofal Cwsmer	Technoleg Gwybodaeth	C	Atodiad 11
Plant - Lwfansau Ôl-ofal	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	Plant a Theuluoedd	B	Atodiad 12
Bryn Blodau, Llan Ffestiniog	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	Preswyl a Dydd	C	Atodiad 13
Gweithiau Adenilladwy	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	Gwaith Priffyrdd	A	Atodiad 14
Gwastraff Masnachol	Priffyrdd a Bwrdeistrefol	Rheoli Gwastraff a Strydoedd	B	Atodiad 15
Rheolaeth Datblygu - Gorfodaeth	Rheoleiddio	Cynllunio	B	Atodiad 16

2.2.2 Mae categorïau barn yr adroddiadau yn datgan y canlynol:

- Barn "A" Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.
- Barn "B" Mae rheolaethau mewn lle, a gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol gan fod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau.
- Barn "C" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth.
- Barn "CH" Ni ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol gan nad oes rheolaethau derbyniol yn bodoli, a darganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth hyn.

2.2.3 Yn ogystal â'r uchod, cynhaliwyd yr archwiliadau isod lle cynhyrchwyd memorandwm yn hytrach nag adroddiad llawn, a ni roddwyd categori barn:

- **Rheolaeth Fflyd - Cytundeb Cydrannau NWPP** (Priffyrdd a Bwrdeistrefol). Yn 2011 gweinyddwyd proses gaffael gan Bartneriaeth Caffael Gogledd Cymru er mwyn sefydlu Cytundeb Fframwaith ar gyfer cytundeb darnau cerbydau i 6 awdurdod gogledd Cymru. Fel rhan o'r archwiliad, edrychwyd ar sampl o anfonebau ac adolygu trefniadau gweinyddu yr anfonebau hyn yn yr adran ers i'r fframwaith newydd gael ei gweithredu. Gwelwyd bod y broses gweinyddu anfonebau yn gadarn iawn ac yn ymddangos yn fwy effeithiol na'r hyn oedd yn ei le cyn i'r fframwaith ddod i rym. Er fod yr amrywiaeth yn y cydrannau a gaiff eu prynu yn flynyddol yn ei gwneud yn anodd i gymharu gwahaniaethu tebyg i debyg, ar sail y sampl a ddewiswyd gellid dod i'r casgliad cyffredinol bod y fframwaith newydd wedi gwneud arbediad i'r Cyngor.

2.3 Grantiau

2.3.1 Adolygwyd gweithdrefnau gweinyddol y grantiau canlynol yn ystod y cyfnod:

- Grant Addysg ôl-16 (*Addysg*)
- Grant Cefnogi Pobl 2012-13 (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)
- Grant Gwasanaethau Trafnidiaeth Rhanbarthol (*Rheoleiddio*)
- Grantiau Cyngor Chwaraeon (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)

2.3.2 Nid yw'r ffaith fod Archwilio Mewnol wedi adolygu'r grantiau yma yn golygu na fydd archwilwyr allanol o Swyddfa Archwilio Cymru neu gyrff eraill yn cynnal archwiliadau o'r grantiau yma hefyd. Fodd bynnag, disgwylir fod y gwaith y mae Archwilio Mewnol, a'r sicrwydd y bu'n bosib ei ddatgan am yr amgylchedd reolaeth, yn golygu y bydd angen llai o waith archwilio gan y cyfundrefnau hyn. Bydd hyn, yn ei dro, yn golygu lleihad yn y ffioedd y bydd yn rhaid i'r Cyngor ei dalu am archwiliadau allanol.

2.4 Archwiliadau Dilyniant

2.4.1 Mae'r tabl isod yn crynhoi'r gwaith dilyniant a gwblhawyd yn ystod y cyfnod:

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN DILYNIANT
Trefniadau Bancio yn y Canolfannau Hamdden	Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden	Hamdden	Derbyniol
Prosesu Data Cyflenwyr Ynni	Gofal Cwsmer	Eiddo	Derbyniol
Cofnodi a Rheoli Gwyliau	Corfforaethol		Derbyniol

2.4.2 Gosodir casgliadau gwaith dilyniant mewn un o bedwar categori:

Rhagorol – pob un o'r argymhellion wedi eu gweithredu yn unol â'r disgwyl.

Derbyniol – y rhan fwyaf o'r argymhellion, gan gynnwys y mwyafrif o'r argymhellion "hanfodol", wedi eu gweithredu yn ôl y disgwyl.

Anfoddhaol – nifer o'r argymhellion heb eu gweithredu.

Annerbyniol – y mwyafrif o'r argymhellion (gan gynnwys argymhellion pwysig) heb eu gweithredu, a dim tystiolaeth o ymdrech i wella rheolaeth fewnol.

2.4.3 Mae'r rhestr isod yn dangos yr Adroddiadau Barn 'C' neu 'CH' a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Archwilio fel atodiadau i'r adroddiadau chwarterol, lle nad yw'r adroddiad dilyniant wedi'i gyflwyno i'r Pwyllgor eto. Mae'r rhestr yn dangos y dyddiad sy'n darged cwblhau pob un o'r archwiliadau dilyniant hyn:

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 31 Rhagfyr 2013

Telerau Contractau - Gwiriadau DBS
Gwiriadau DBS Staff

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 31 Mawrth 2014

Siopau Gwynedd
Rheoli Newid i Systemau TG

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 30 Mehefin 2014

Tocynau Teithio Rhad
Taliadau Uniongyrchol
Trwyddedau Meddalwedd (Ysgolion)
Polisi Buddiannau Swyddogion
Asesiadau Risg Iechyd a Diogelwch
Defnydd o Cetus / CALMS
Diogelu Data – Cymalau Mewn Swydd Ddisgrifiadau
Diogelwch Glinfyrdau

Targed Cwblhau: Chwarter yn diweddu 30 Medi 2014

Porthladdoedd
Y Drefn Gwynion Corfforaethol
Parciau Gwledig
Bryn Blodau

3. GWAITH AR Y GWEILL

3.1 Roedd y gwaith canlynol ar y gweill ar 1 Chwefror 2014.

3.2 Adroddiadau Drafft wedi eu rhyddhau

- Aseidiadau Risg Iechyd a Diogelwch mewn Ysgolion (*Addysg*)
- Cronfa SMAP (*Strategol a Gwella*)
- Diogelwch Cymunedol (*Strategol a Gwella*)

3.3 Archwiliadau yn mynd rhagddynt

- Grant Amddifadedd Disgyblion (*Addysg*)
- Grant Effeithiolrwydd Ysgolion (*Addysg*)
- GwE (*Addysg*)
- Ystadegau a Chyfrifiadau Ysgolion (*Addysg*)
- Gweithio mewn Partneriaethau (*Corfforaethol*)
- Gwirio Mesuryddion Perfformiad (*Corfforaethol*)
- NFI (Y Fenter Twyll Genedlaethol) (*Corfforaethol*)
- Cyflogau - Goramser (*Cyllid*)
- Cysoni Banc - Adolygiad o Reolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Pensiynau - Cyfraniadau gan gyflogwyr (*Cyllid*)
- System Gyflogau - Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Cynllunio Argyfwng a Pharhad Busnes (*Gofal Cwsmer*)
- Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)
- Gwasanaethau Cymdeithasol - Diogelwch Ffeiliau a Gwybodaeth (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)
- Trefniadau Dros Nos yng Nghartrefi'r Cyngor (*Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden*)
- Safonau Masnach (*Rheoleiddio*)
- Taliadau i Gwmnïoedd Tacsî (*Rheoleiddio*)
- Hyfforddi Aelodau (*Strategol a Gwella*)
- Trefniadau Rheoli Prosiectau (*Strategol a Gwella*)
- Dilyniant i Astudiaethau ar Ymgynghoriaeth Gwynedd (*Ymgynghoriaeth Gwynedd*)

4. ARGYMHELLIAD

4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith yr Adain Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Tachwedd 2013 i 31 Ionawr 2014, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r argymhellion sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.

DEFNYDD O CETIS / CALMS Adnoddau Dynol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod swyddogion y Cyngor yn darllen, deall a derbyn y polisiau priodol a gaiff eu cyflwyno drwy'r system CALMS. Mae cynnwys y polisiau yn amrywio, gyda pholisiau Diogelwch TG a Diogelu Data ymysg y rhai sydd wedi eu cynnwys. Mae'r system yma, felly, yn rheolaeth allweddol wrth ledaenu polisiau a gweithdrefnau i staff yn effeithiol.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio ystadegau a gedwir gan yr Adran Adnoddau Dynol i sicrhau bod y rhan helaeth o swyddogion perthnasol y Cyngor wedi derbyn y polisiau a bod rheswm digonol lle nad yw hynny wedi digwydd.

Prif Ddarganfyddiadau

Y prif ddarganfyddiad o'r archwiliad hwn yw'r methiant y system i hysbysu staff am bolisiau newydd. Caiff swyddogion eu hysbysu bod polisi newydd angen ei dderbyn trwy "pop-up" a fydd yn ymddangos ar ôl rhoi eu cyfrifiadur ymlaen. Fodd bynnag, mae "pop-up blocker" ar y cyfrifiadur yn atal rhain felly nid oes modd derbyn y wybodaeth am y polisiau newydd. Credir mai dyma'r rheswm pam fo'r ymateb i'r Polisi a Chanllawiau Diogelu Plant ac Oedolion mor isel (4.75% wedi ei dderbyn). Yn ogystal â hyn, credir bod angen adolygu'r polisiau yn gyfnodol i sicrhau bod y wybodaeth yn gyfredol.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb yn nhrefniadau Defnydd o Cetis / CALMS gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddatgelwyd colledion neu dwyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid ystyried anfon e-bost generig i atgoffa aelodau o staff o'r angen i dderbyn y polisi ar-lein ar ôl cwblhau'r profion.**
- **Dylid trafod gyda'r Adain Technoleg Gwybodaeth i sefydlu os oes modd sicrhau bod aelodau o staff yn derbyn y neges "pop-up" ar eu cyfrifiadur pan fo polisi newydd ond na fydd yn cyfaddawdu ar ddiogelwch.**
- **Dylid edrych i mewn i'r posibilrwydd o gyflwyno canlyniadau i beidio derbyn y polisiau.**
- **Dylid sicrhau bod y wybodaeth yn gywir o fewn y polisiau. Dylid creu trefniant i adolygu'r polisiau'n gyfnodol.**

DIOGELU DATA - CYMALAU MEWN SWYDD DDISGRIFIADAU Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod y cymal canlynol;

“Cyfrifoldeb am reoli gwybodaeth yn unol â safonau a chanllawiau rheoli gwybodaeth y Cyngor. Sicrhau bod gwybodaeth bersonol yn cael ei thrin mewn cydymffurfiaeth â deddfwriaeth Diogelu Data.”

yn cael ei gynnwys yn swydd ddisgrifiadau holl staff y Cyngor beth bynnag yw eu swyddogaethau er mwyn atgyfnerthu'r neges bod y cyfrifoldeb yn gyffredin i bawb.

Cwmpas yr Archwiliad

Dethol sampl o hysbysebion swyddi diweddar a gwirio os yw'r cymal Diogelu Data wedi ei gynnwys yn ogystal â gwirio swydd ddisgrifiadau trawsdoriad o swyddogion a benodwyd ers Ebrill 2013 i gadarnhau bod y cymal yn gynnwysedig.

Prif Ddarganfyddiadau

Fe anfonwyd e-bost yn Chwefror 2013 i holl reolwyr y Cyngor yn mynegi yr angen i gynnwys y cymal rheoli gwybodaeth yn ffurfiol i bob swydd disgrifiad o fewn y Gwasanaeth/Adran gan ei fod yn “gam arall i atgyfnerthu'r neges bod y cyfrifoldeb yn gyffredin i bawb, beth bynnag yw'r swyddogaeth.”

Gwiriwyd hysbysebion swyddi'r Cyngor oddi ar y wefan a darganfuwyd nad oedd y cymal wedi ei gynnwys yn sawl un o'r swydd ddisgrifiadau. Gwelwyd bod patrwm yn ymddangos a bod rhai Gwasanaethau o fewn y Cyngor wedi hysbysebu ar gyfer sawl swydd ond heb gynnwys y cymal yn y swydd ddisgrifiadau.

Yn ogystal gwiriwyd swydd ddisgrifiadau terfynol a oedd wedi eu cynnwys yn ffeiliau personél sampl o weithwyr a ddetholwyd ar hap. Nid oedd y rhan helaeth o'r rhain yn cynnwys y cymal ychwaith.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb yn nhrefniadau Diogelu Data - Cymalau mewn Swydd Ddisgrifiadau gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid ail gylchredeg yr e-bost sy'n mynegi'r angen i ychwanegu'r cymal i bob swydd disgrifiad o hyn ymlaen i holl reolwyr/uwch reolwyr y Cyngor.**
- **Dylid sicrhau bod y cymal wedi ei gynnwys yn y swydd ddisgrifiad cyn ei hysbysebu ar y wefan.**
- **Dylid sicrhau bod pob swydd ddisgrifiad yn cynnwys y cymal yma a'i fod yn cael ei arwyddo a'i gynnwys yn ffeil personél y gweithiwr.**

LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL - TREFNIADAU DIRPRWYO Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau priodol wedi eu sefydlu ar gyfer dirprwyo swyddogaethau i Aelodau a swyddogion y Cyngor yn ogystal â gwirio bod gweithrediaeth yn unol â'r trefniadau dirprwyo. Yn ogystal â hyn, sicrhau bod aelodaeth briodol o'r pwyllgorau perthnasol.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwiriwyd sampl o benderfyniadau a wnaethpwyd yn ogystal ag aelodaeth pwyllgorau perthnasol gan sicrhau eu bod yn unol â gofynion statudol ac unrhyw ofynion arall.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd bod trefniadau llywodraethu cryf yn bodoli ar y cyfan, ond bod un agwedd angen ei wella. Yr agwedd yma yw'r trefniant o adolygu amseroedd a lleoliadau cyfarfodydd pwyllgorau fel ei fod yn unol â'r hyn sydd wedi ei nodi yng "Nghanllawiau Statudol a wnaed o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011. Cafodd hyn ei adnabod fel pwynt i'w weithredu gan y Gwasanaeth Democrataidd.

Yn ogystal â hyn, gwelwyd nad oedd gofynion aelodaeth Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion wedi ei gynnwys o fewn Cyfansoddiad y Cyngor, er bod Rhan 3 o'r Cyfansoddiad yn nodi y dylid fod o fewn Rhan 2.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb yn Llywodraethu Corfforaethol - Trefniadau Dirprwyo gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid ceisio barn yr Aelodau wrth benderfynu amseroedd a lleoliad cyfarfodydd h.y. os dylid cynnal rhai o'r cyfarfodydd yn ystod y nosweithiau ayb. Dylid cynnal arolwg o leiaf unwaith bob tymor.**
- **Dylid cynnwys gofynion aelodaeth y Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion o fewn y Cyfansoddiad.**

RHEOLAETH GYLLIDEBOL Corfforaethol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau a phrosesau priodol sydd yn ymwneud â chyllidebau a rheolaeth gyllidebol yn bodoli ar draws y Cyngor.

Cwmpas yr Archwiliad

Adolygu dogfennau a chofnodion perthnasol sydd yn ymwneud â chyllidebau refeniw ar gyfer y flwyddyn ariannol 2013/14, yn ogystal â gwirio trefniadau cau'r cyfrifon ar gyfer y flwyddyn 2012/13.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd ar y cyfan fod rheolaeth gryf yn y broses o reoli cyllideb. Fodd bynnag, mae ychydig o fan lefydd lle gellid tynhau ychydig ar y trefniadau. Y prif ddarganfyddiad yw'r angen i ddiweddarau Rheolau Gweithdrefn Ariannol y Cyngor fel ei fod yn adlewyrchu'r drefn weithrediaeth Cabinet yn ogystal â diweddarau'r cynnwys. Noder fod Grŵp eisoes wedi ei sefydlu i ymgymryd â'r gwaith yma.

Barn yr Archwiliad

- (A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Rheolaeth Gyllidebol gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn. Cynigir un argymhelliad.**
- **Dylid ystyried addasrwydd y Rheolau Gweithdrefn Ariannol mewn perthynas ag awdurdodi trosglwyddiadau rhwng cyllidebau.**

CYFLOGAU - TÂL MAMOLAETH Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod taliadau lwfansau mamolaeth yn gywir ac yn unol â gofynion statudol a gweithdrefnau swyddogol y Cyngor.

Cwmpas yr Archwiliad

'Roedd yr adolygiad yn gwerthuso sampl o gofnodion a thaliadau a wnaed yn ystod 2012/13.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod y rhan fwyaf o'r achosion a adolygwyd yn ystod yr archwiliad wedi derbyn taliadau lwfansau mamolaeth yn unol â'r rheoliadau. Nodwyd rhai anghysondebau fodd bynnag a cyfeirwyd yr achosion hynny at sylw staff y Gwasanaeth Cyflogau yn ystod cynnal y gwaith maes. Mae'r archwilwyr o'r farn y byddai nifer yr achosion tebyg yn lleihau yn y dyfodol petai camau yn cael eu cymryd i drosglwyddo o broses papur i broses electroneg ar gyfer y cyfrifiadau. Byddai hyn yn ychwanegu manteision ychwanegol o ddiogelu'r data rhag colled ynghyd â chysoni trefniadau.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn Cyflogau - Tâl Mamolaeth gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid adolygu'r amgylchiadau arweiniodd at sefyllfa lle nad oedd y Gwasanaeth Cyflogau na'r Adran Adnoddau Dynol yn ymwybodol o absenoldeb mamolaeth aelod o staff ar yr adeg priodol er mwyn canfod os oes unrhyw wersi y gellid eu dysgu i atal achosion tebyg yn y dyfodol lle nad oedd modd talu'r symiau priodol ar yr adeg cywir.**
- **Dylid gwerthuso cyflwyno dulliau electroneg o gynnal a chyflawni cyfrifiadau taliadau mamolaeth.**

GWIRIADAU BUDD-DAL AR SAIL RISG Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod y buddsoddiad yn y “Risk and Verification Portal” ar gyfer cyflwyno gwireddu ceisiadau budd-dal yn seiliedig ar risg yn dwyn ffrwyth o safbwynt:

- perfformiad ystadegol prosesu,
- rhyddhau adnoddau i ganolbwyntio ar achosion risg uchel drwy leihau'r gwiriadau ar gyfer prosesu ceisiadau risg isel,
- sicrhau bod y trefniadau a fabwysiadwyd yn cydymffurfio â gofynion cylchlythyr HB/CTB S11/2011 yr Adran Waith a Phensiynau.

Cwmpas yr Archwiliad

Roedd yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o'r polisi ar gyfer cynnal gwiriadau ar sail risg a chadarnhau ei fod yn unol â gofynion yr Adran Waith a Phensiynau. Gwirio sampl o geisiadau a gyflwynwyd ers Ebrill 2013 a chadarnhau bod y gwiriadau perthnasol yn unol â'r sgôr risg wedi eu cynnal ac nad oes unrhyw gais yn cael ei israddio a bod awdurdodiad priodol dros gynyddu gwiriadau cais risg isel neu ganolig. Hefyd, gwirio canllawiau hyfforddiant a baratowyd ynghyd â chadarnhau bod y buddsoddiad yn y meddalwedd wedi cynorthwyo i wella ystadegol perfformiad.

Prif Ddarganfyddiadau

Sefydlwyd a chymeradwywyd Polisi Gwireddu yn Seiliedig ar Risg ym mis Gorffennaf 2012. Gwelwyd bod y polisi'n cydymffurfio â gofynion yr Adran Waith a Phensiynau. Mae'r holl staff wedi derbyn hyfforddiant ynghyd â chanllawiau a thaflen ar sut i weithredu. Gwelwyd bod adroddiadau rheolaethol yn cael eu cynhyrchu ar sail reolaidd i adnabod unrhyw geisiadau sydd heb dderbyn sgôr risg a bydd yr adroddiadau hynny yn derbyn sylw priodol. Ar sampl ar hap a ddetholwyd, gwelwyd bod gwiriadau priodol wedi eu cynnal yn y mwyafrif uchel o achosion. Ar gyfer yr achosion ble y tybiwyd bod gor-wirio, derbyniwyd eglurhad i gefnogi'r rhesymeg dros y camau gweithredol.

Yn ddelfrydol, dylai bod buddsoddiad yn y modiwl wedi arwain at arbedion effeithlonrwydd net o £129,179 dros dair blynedd. Mae'n anodd rhoi ffigwr cyfredol ar yr arbediad ond yn sicr mae'r buddsoddiad yn adlewyrchu'n bositif yng nghanlyniadau perfformiad Cyngor Gwynedd yn ystadegau'r Adran Waith a Phensiynau. Yn ogystal, mae'n rhaid cofio bod baich gwaith ychwanegol ar y gwasanaeth yn sgil y newidiadau mewn deddfwriaeth sydd wedi arwain at nifer uchel yn cyflwyno ceisiadau am daliadau tai dewisol. Serch hynny, maent wedi llwyddo i gynnal eu perfformiad heb dderbyn unrhyw adnoddau ychwanegol.

Barn yr Archwiliad

- (A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Gwiriadau Budd-dal ar Sail Risg gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.**

TRETH CYNGOR - GOSTYNGIADAU AC EITHRIADAU Cyllid

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod rheolaethau priodol mewn lle ar gyfer caniatâu ac adolygu gostyngiadau ac eithriadau Treth Cyngor.

Cwmpas yr Archwiliad

Roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio'r gostyngiadau ac eithriadau Treth Cyngor drwy adolygu'r dystiolaeth a'r gefnogaeth ar gyfer eu sefydlu, ac asesu pa dasgau goruchwylio ac adolygu sydd yn cael eu cyflawni i sicrhau eu priodoldeb.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod gan y Gwasanaeth Refeniw system bwrrpasol ar gyfer prosesu gostyngiadau neu eithriadau Treth Cyngor. Mae paramedrau wedi eu ffurfweddu o fewn y system er mwyn sicrhau fod hyd gweithredol y gostyngiadau neu eithriadau yn unol â'r cyfnod uchaf sydd wedi eu diffinio gan bolisiau'r Cyngor neu'r arweiniad statudol.

Gwelwyd fod gan y Gwasanaeth Refeniw brosesau amrywiol er mwyn adolygu statws yr achosion sydd yn cael eithriad neu ostyngiad treth. Fel rhan o waith maes yr archwiliad yma, adolygwyd achosion ble mae cyfrif wedi cael eithriad neu ostyngiad a gwelwyd fod cyfnod adolygu statws wedi ei gyrraedd a thu hwnt yn sylweddol ar gyfer nifer ohonynt. Deallir fod y Gwasanaeth yn gwerthuso eu prosesau adolygu gydag ystyriaethau yn cael eu rhoi i ddulliau mwy effeithlon ac effeithiol. Mae'r archwilwyr yn gefnogol o'r dulliau cymharu ffynonellau data amrywiol er mwyn canfod anghysondebau a thargedu adolygiadau yn fwy uniongyrchol.

Yn y cyfamser, byddai yn briodol parhau i anfon y ffurflenni adolygu yn yr achosion lle nad oes proses amgen mewn lle. Fe fyddai yn briodol i'r Gwasanaeth Refeniw werthuso'r cyfnodau cynnal ymarferion ar ffurf y ffurflenni adolygu er mwyn sicrhau nad yw'r cyfnod rhwng adolygiadau yn rhy hir ar gyfer rhai eithriadau. I'r perwyl hyn, fe fyddai'n briodol asesu'r amledd o weithredu'r broses yn ystod blwyddyn ynghyd â'r hyd amser y caniateir fel paramedr ar gyfer yr eithriadau amrywiol. Trafodwyd rhai achosion penodol o eithriadau a gostyngiadau gyda swyddogion y Gwasanaeth a cytunwyd y byddai rhain yn cael sylw pellach er mwyn sicrhau eu priodoldeb.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol gostyngiadau ac eithriadau Treth Cyngor gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid gwerthuso'r trefniadau sydd mewn lle ar hyn o bryd ar gyfer sefydlu'r cyfrifon Treth Cyngor sydd i gael eu hadolygu.**
- **Dylid bwrw ymlaen i fabwysiadu ymarferiadau cymharu data fel prosesau cyfnodol gan leihau'r defnydd o ffurflenni datgan statws sydd yn cael eu hanfon i unigolion atebol am Dreth Cyngor.**

SWYDDOGION ADFYWIO BRO Economi a Chymuned

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr Archwiliad yw sicrhau fod y gwasanaeth y Tîm Adfywio Bro yn bodloni disgwyliadau strategol y Cyngor a gofynion preswylwyr, a bod trefniadau digonol ar gyfer rheoli a monitro adnoddau a pherfformiad y gwasanaeth.

Cwmpas yr Archwiliad

Gwirio fod y gwasanaeth mae'r Tîm Adfywio Bro yn ei gynnig yn bodloni'r amcanion disgwyliedig yn unol â strategaeth y Cyngor, gyda'r gwasanaeth yn cael ei dargedu at y cymunedau a phartion cywir. Gwirio bod swyddogion Adfywio Bro yn cynnig y gwasanaeth i'r cyhoedd yn unol â dyletswyddau eu swyddi. Gwirio fod trefniadau digonol yn bodoli ar gyfer rheoli a monitro perfformiad a chostau adnoddau'r gwasanaeth.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd fod y Tîm Adfywio Bro yn gweithio gyda grwpiau gwirfoddol, mentrau cymdeithasol a phartneriaethau er mwyn adnabod cyfleon a gweithredu prosiectau adfywio o fewn eu hardal, gyda nifer o brosiectau yn derbyn cymorth dros wasgariad o ardaloedd o fewn ffiniau'r sir yn derbyn cymorth. Adnabuwyd achlysuron lle y gallai'r Tîm Adfywio Bro wella eu trefniadau rheolaeth a monitro o ran adnoddau, gan gynnwys adolygu'r system cofnodi i gymeradwyo gwyliau blynyddol a TOIL, a chostau teithio. Yn ogystal, adnabuwyd camgymeriadau yn ffigyrau mesuryddion perfformiad i Tîm Adfywio Bro ar gyfer 2012-13.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn nhrefniadau Swyddogion Adfywio Bro gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid dogfennu'r meini prawf y dylid cydymffurfio â hwy cyn gellir dethol grwpiau gwirfoddol, mentrau cymdeithasol a phartneriaethau i dderbyn cymorth mewn ffurf canllawiau, yn ogystal â'i ddsbarthu i Swyddogion Adfywio Bro.**
- **Dylid paratoi taflen wirio o'r hyn sy'n ddisgwyliedig i Swyddogion Adfywio Bro wirio, a'r meini prawf sy'n ddisgwyliedig i grwpiau gwirfoddol, mentrau cymdeithasol a phartneriaethau eu bodloni er mwyn derbyn eu cymorth, gan ofyn i Swyddogion Adfywio Bro eu cwblhau a'u dyddio ar gyfer yr achlysuron lle mae grwpiau gwirfoddol, mentrau cymdeithasol a phartneriaethau yn derbyn eu cymorth gyda phrosiectau neu beidio, pe na baent yn bodloni'r meini prawf.**

PARCIAU GWLEDIG Economi a Chymuned

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau fod trefniadau priodol yn bodoli yn y Parciau Gwledig, er mwyn rheoli a lliniaru risgiau yn unol â rheolau ariannol y Cyngor a gweithdrefnau perthnasol eraill.

Cwmpas yr Archwiliad

Ymweld â Pharciau Gwledig Glynllifon a Phadarn a gwirio bod trefniadau priodol yn bodoli yn y Parciau ar gyfer rheoli amrywiol o risgiau. Archwilio'r prif feysydd gwariant ac incwm yn ôl y cofnod yng nghyfriflyfr (Cedar) ar gyfer 2012/13 a 2013/14.

Prif Ddarganfyddiadau

Y prif ddarganfyddiadau yn deillio o'r archwiliad oedd materion yn ymwneud â phrydles y siop ym Mharc Gwledig Glynllifon, a diffyg cymal yn y brydles yn manylu ar rai materion allweddol.

Nid oedd asesiadau risg cyfredol yn bodoli yn y Parciau.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Parciau Gwledig gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid sicrhau mai daliwr y gyllideb sy'n ardystio ffurflenni goramser staff pob amser.**
- **Dylid sicrhau pan fo incwm yn cael ei dderbyn bod derbynneb yn cael ei gwblhau o'r llyfryn TR32 a bod rhif y dderbynneb yn cael ei gofnodi ar y daflen TR34 'Derbyniadau a Bancio'.**
- **Dylid casglu arian sy'n ddyledus i'r Cyngor cyn gynted â phosibl.**
- **Dylid sicrhau pan fo'r siop yn cael ei hail osod fod prydles pwrpasol yn cael ei chreu gyda chymal ynddi yn ymdrin â'r materion a godwyd.**
- **Dylid o bryd i'w gilydd gwirio fod yr arian a gesglir gan y cwmni diogelwch ac a nodir ar yr adroddiadau wedi eu talu mewn i'r cyfrif incwm perthnasol.**
- **Dylid codi cyfradd TAW cywir ar yr ad-daliadau trydan gan yr asiantaethau allanol yn unol â chanllawiau Cyllid a Thollau Ei Mawrhydi.**

GWYNEDD NI Gofal Cwsmer

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod rheolaethau priodol mewn lle ar gyfer gwasanaethau Gwynedd Ni.

Cwmpas yr Archwiliad

Roedd cwmpas yr archwiliad yn cynnwys adolygiad o ddulliau Gwynedd Ni i drefnu a darparu eu gwasanaethau a chyflwyniadau, gan sicrhau eu bod yn unol ag amcanion y Cyngor ynghyd ag ymarfer da. Yn ogystal, cynhaliwyd adolygiad o briodoldeb gwariant Gwynedd Ni.

Prif Ddarganfyddiadau

Yn ystod yr archwiliad gwelwyd fod Gwynedd Ni wedi sefydlu amryw o ddulliau cyswllt priodol ar gyfer plant a theuluoedd i gael mynediad at wybodaeth ac wedi mabwysiadu amryw o ddulliau i hyrwyddo eu defnydd. Nodwyd bod sgôp i ychwanegu at y dulliau mewn lle i ledaenu'r ymgysylltiad â chleientiaid. Gwelwyd fod Gwynedd Ni yn ymdrechu i gadw cyswllt gyda'r asiantaethau amrywiol er mwyn sicrhau fod y wybodaeth y maent yn ei ddarparu i'w cleientiaid yn gywir a pherthnasol, a gwelwyd fod cynllun i ffurfioli'r cyfrif o ba ddeunydd y mae cleientiaid yn ei gasglu er mwyn gwerthuso pa bynciau sydd fwyaf perthnasol a sicrhau fod digon o ddeunydd yn ymwneud â'r pynciau hynny ar gael.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Gwynedd Ni gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn. Mae un argymhelliad:

- **Dylid anelu i gael cysylltiadau gwê i safleoedd Gwynedd Ni yn ymddangos i ddisgyblion pan maent yn defnyddio porwr gwê mewn ysgolion.**

DIOGELWCH GLINFYRDDAU

Gofal Cwsmer

Bwriad yr Archwiliad

The purpose of the audit was to review the controls in place for the protection of laptop computers that are used for Council business and the data that is stored on them.

Cwmpas yr Archwiliad

The audit included a review of the Council's IT inventory and arrangements for maintaining it together and the measures and policies in place for the protection of laptop computers and data on them including providing guidance to their users.

Prif Ddarganfyddiadau

Mae angen sefydlu trefniant sydd am wella'r rheolaeth dros y glinfyrddau sydd yn cael eu dyroddi gan y Gwasanaeth TG. Byddai yn briodol i'r trefniant yma fod yn gam cychwynnol ar gyfer sefydlu trefn gorfforaethol ar gyfer rheoli pob ased y mae'r Cyngor yn ei ddarparu i staff ar gyfer cyflawni eu dyletswyddau.

Dros y blynyddoedd, nid yw'r Gwasanaeth TG wedi bod mewn sefyllfa i allu diweddarau eu cofnodion am ddefnyddwyr a lleoliad glinfyrddau ac erbyn hyn mae nifer na ellir rhoi cyfrif amdanynt. Nid oes modd datgan os yw hyn wedi arwain at gyfaddawd diogelwch data gan nad oes modd sefydlu beth yw cynnwys disgiau'r dyfeisiau yma. Fodd bynnag, mae'n sicr nad yw'n briodol i'r sefyllfa barhau. Mae'n rhesymol awgrymu bod tebygolrwydd cryf fod y diffyg o sefydlu cyfrifoldeb dros reoli glinfyrddau wedi iddynt gael eu dyroddi i ddefnyddwyr gan y Gwasanaeth TG yn arwain at golledion ariannol lle nad oes modd rhoi cyfrif am y dyfeisiau ond ni welwyd tystiolaeth bendant o hynny yn ystod cynnal gwaith maes yr archwiliad yma.

Mae angen dynodi cyfrifoldebau swyddogol am y glinfyrddau sydd yn cael eu dyroddi i ddefnyddwyr ac mae'r dyletswyddau ac atebolrwydd yn sgîl hynny angen ei wneud yn glir.

Mae angen i ddefnyddwyr gael eu gwneud yn gwbl ymwybodol o'r disgwyliadau sydd arnynt mewn perthynas â'r defnydd o linfyrddau o safbwynt diogelwch.

Mae'r delweddau safonol sydd yn cael eu gosod gan y Gwasanaeth TG ar linfyrddau ar hyn o bryd yn sicrhau fod y disgiau wedi eu hamgryptio a gyda rheolaethau diogelwch eraill fel wal dân a meddalwedd gwrth-firws. Mae hyn yn lleihau'r risgiau diogelwch mewn perthynas â'r glinfyrddau yma.

Ar adeg yr archwiliad yma, mae proses o drosglwyddo pob dyfais cleient i system weithredol fydd yn parhau i gael cefnogaeth a chyweiriadau priodol yn unol â gofynion safonau diogelwch. Wedi cyflawni'r broses yma fe fyddai yn briodol i sefydlu trefn fyddai yn atal cysylltiadau llwyddiannus at ddata ac adnoddau'r rhwydwaith i unrhyw ddyfais cleient sydd heb system weithredol briodol.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Diogelwch Glinfyrddau gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid dynodi yn swyddogol y cyfrifoldebau am reoli glinfyrddau sydd wedi eu dyroddi allan gan y Gwasanaeth TG a dylid gwneud yn glir pa ddisgwyliadau sydd yn berthynol â'r cyfrifoldebau yma. Dylid gwneud hyn mewn ffordd fyddai'n caniatáu uno'r rhestr yma gyda basau-data eraill yn y Cyngor o asedau amrywiol sydd wedi eu dyroddi i staff.**

PLANT - LWFANSAU ÔL-OFAL **Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden**

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod rheolaethau mewnol digonol o fewn y Cyngor wrth weinyddu'r gyllideb plant ôl-16.

Cwmpas yr Archwiliad

Mae'r archwiliad yn cwmpasu gwirio sampl o lwfansau ôl-16 a dalwyd yn y flwyddyn ariannol 2012-13 a 2013-14, a sicrhau bod y rhai sydd wedi eu derbyn yn gymwys i'r cymorth.

Prif Ddarganfyddiadau

Y prif ddarganfyddiadau sy'n deillio o'r archwiliad yw'r ffaith y gellir rhoi sicrwydd bod y sawl sy'n gadael gofal yng Ngwynedd yn cael y cymorth sy'n ddisgwyliedig o'r Cyngor, ond bod rhai o'r rheolaethau mewnol o fewn y Gwasanaeth angen eu tynhau.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol yn Plant - Lwfansau Ôl-ofal gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid ddiweddarau y ddogfen 'Crynodeb o Gymorth Ariannol i Unigolion sy'n Gadael Gofal'.**
- **Dylid cadw cofnod cyfredol o wariant unwaith ac am byth, heb TAW, fel bo modd gweld faint o wariant sydd wedi ei wneud fesul unigolyn.**
- **Dylid nodi symiau net a'r elfen TAW ar y slipiau codio melyn wrth dalu anfonebau TAW.**
- **Ble'n ymarferol bosib, dylid codi archeb swyddogol cyn derbyn nwyddau neu gwasanaeth.**

BRYN BLODAU, LLAN FFESTINIOG

Gwasanaethau Cymdeithasol, Tai a Hamdden

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau fod trefniadau ariannol a diogelwch Cartref Bryn Blodau yn briodol ac yn unol â Rheolau Gweithdrefn Ariannol y Cyngor.

Cwmpas yr Archwiliad

Archwilio'r prif feysydd gwariant ac incwm yn ôl y cofnod yng nghyfriflyfr 2012-13 ac 2013-14 ynghyd â threfniadau rheolaeth y Cartref.

Prif Ddarganfyddiadau

Darganfuwyd bod enghreifftiau o ymarfer da yn bodoli mewn rhai o drefniadau'r Cartref. Fodd bynnag, ymddengys bod enghreifftiau o weithredu yn groes i drefniadau gweinyddol y Cyngor ac fel canlyniad i'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol. Gwiriwyd hyn mewn gwahanol feysydd y Cartref megis trefniadau ariannol, trefn briodol o archebu, derbyn a thalu am nwyddau a gwasanaethau, trefniadau arian poced y preswylwyr a threfniadau cyfrif amwynder. Darganfuwyd bod gwendidau ychwanegol yn nhrefniadau cytuno gwyliau blynyddol ac mae rhain angen eu hadolygu mor fuan ag sydd bosib. Oherwydd hyn, dylid cymryd camau priodol i gryfhau'r trefniadau o fewn y maes a archwiliwyd.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Bryn Blodau, Llan Ffestiniog gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid sicrhau bod pob ymdrech yn cael ei wneud i sicrhau nad oes gorwariant ar y gyllideb sydd yn cael ei reoli. Dylid sicrhau bod y swyddogion penodol ym mhob adran yn ymwybodol o'r gyllideb ac yn wylidwrus o'r gwariant.**
- **Dylid sicrhau bod y cartref yn codi archeb swyddogol cyn yr anfoneb am bob gwaith, nwyddau a gwasanaeth a phan archebir yn llafar oherwydd brys, rhaid anfon archeb swyddogol ysgrifenedig i gadarnhau hynny yr un diwrnod neu'r diwrnod gwaith canlynol.**
- **Dylid sicrhau fod cardiau arian preswylwyr yn cael eu cwblhau yn fanwl ac yn gywir. Dylid sicrhau fod y cofnodion yn cael eu harwyddo gan ddau swyddog neu un swyddog ac un preswylwr. Dylid sicrhau fod y balans o'r cerdyn blaenorol yn cael ei gario drosodd i gerdyn newydd er mwyn cadw cofnod cywir.**
- **Dylid sicrhau fod pob rhan o gynlluniau gofal y preswylwyr yn cael eu diweddarau'n rheolaidd.**

GWEITHIAU ADENILLADWY Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw adolygu'r drefn o adhawlio arian am waith Adennilladwy gan Priffyrdd a Bwrdeistrefol.

Cwmpas yr Archwiliad

Llunnir yr archwiliad drwy archwilio sampl o ddigwyddiadau/gwasanaethau Gwaith Adenilladwy o bum rhanbarth - Arfon (B205), Dwyfor (B206), Meirionnydd (B207), Uned Goleuo Ffyrdd (B208), Gwaith Goleuo (BG51) a Gwaith A55 Môn (BF53), gan ddilyn trwy gofnodion yn yr Uned Incwm/Dyledwyr a'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol. Archwiliwyd cofnodion blwyddyn ariannol 2012/2013.

Prif Ddarganfyddiadau

Wrth edrych ar y trefniadau Gweithiau Adenilladwy gwelir bod trefniadau cryf o ymarfer da yn cael eu harddangos yn yr Adran drwy drefniadau adennill sydd yn unol â'r rheolau gweithdrefn ariannol y Cyngor. Edrychwyd ar drefniadau sydd mewn lle i hysbysu yr Uned Gwaith Priffyrdd pryd mae angen adennill costau gwaith a'r trefniadau o anfonebau yn cael eu codi yn gywir a phrydlon. Gwelir bod y trefniadau o safon uchel. Fodd bynnag, cynigir dau welliant ar yr ymarfer da, tynnu lluniau fel tystiolaeth ychwanegol i bob taflen cofnodi digwyddiad ac i'r Uned Gyfreithiol dirprwyo'r gwaith adennill dyledion i swyddog penodol cyn gynted â phosib. Er hyn, gwelir bod trefniadau mewn lle ar gyfer adennill costau yn effeithiol.

Barn yr Archwiliad

(A) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Gweithiau Adenilladwy gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle, a'u bod wedi eu dilyn.

GWASTRAFF MASNACHOL **Priffyrdd a Bwrdeistrefol**

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad yw sicrhau bod rheolaethau mewnol digonol mewn lle wrth reoli a gweinyddu gwasanaeth Gwastraff Masnachol y Cyngor.

Cwmpas yr Archwiliad

Bydd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio sampl o gytundebau ac anfonebau a'r drefn o gasglu incwm, y basdata a'r rhestrau casglu, yn ogystal â threfniadau'r Cyngor o annog busnesau i ddefnyddio'r gwasanaeth.

Prif Ddarganfyddiadau

Y prif ddarganfyddiadau sy'n deillio o'r archwiliad yw'r ffaith nad yw'r basdata newydd gwastraff masnachol yn cael ei ddefnyddio i'w lawn botensial ar hyn o bryd. Drwy gynnwys modiwl o fewn y basdata gall gyfrifo'r disgownt ailgylchu yn ogystal â defnyddio'r rhestr prisiau i gyfrifo'r symiau i'w hanfonebu, gellir lleihau'r risg o gamgymeriadau ac arbed amser i'r Gwasanaeth.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb ariannol y gwasanaeth Gwastraff Masnachol gan fod rheolaethau mewn lle, ond bod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylid uchafu potensial gwefan y Cyngor drwy gynnwys gwybodaeth llawn a chyfredol ynglyn â'r gwasanaeth casglu gwastraff masnachol.**
- **Dylid defnyddio'r wybodaeth sydd yn y basdata i wahodd busnesau sydd yn y gorffennol wedi peidio adnewyddu cytundeb casglu gwastraff masnachol gyda'r Cyngor i ystyried ail-ymuno â'r gwasanaeth.**
- **Dylid codi ffioedd sy'n gyson â hyn hysbysebwyd ar y rhestr prisiau.**
- **Dylid ymchwilio i'r posibilrwydd o fewnbynnu'r rhestr prisiau i'r basdata, gan gynnwys casgliadau ychwanegol, fel gall y basdata gyfrifo'r symiau sydd i'w anfonebu yn awtomatig yn seiliedig ar y wybodaeth sydd wedi ei gosod o fewn y tab 'Manylion Casgliadau'.**
- **Dylid sicrhau nad yw busnes sydd mewn dyled i Gyngor Gwynedd yn derbyn gwasanaeth casglu gwastraff masnachol ar gredyd.**
- **Dylid codi ymwybyddiaeth o fodolaeth a chynnwys Strategaeth Gwrth-Dwyll, Gwrth-Lwgrwobrwyo a Gwrth-Lygreddigaeth yn ogystal â Pholisi Canu'r Gloch y Cyngor.**

RHEOLAETH DATBLYGU - GORFODAETH Rheoleiddio

Bwriad yr Archwiliad

Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau'r Uned Gorfodaeth Cynllunio o fonitro a gorfodi amodau ceisiadau cynllunio sydd wedi eu cytuno neu anghytuno yn ddigonol, yn ogystal â sicrhau bod trefn ddigonol o adnabod datblygiadau heb ganiatâd cynllunio.

Cwmpas yr Archwiliad

Roedd yr archwiliad yn gwirio'r drefn o fewn yr Uned Gorfodaeth Cynllunio o fonitro cydymffurfiad gyda phenderfyniadau'r Pwyllgor Cynllunio, gan sicrhau bod cydbwysedd effeithlon rhwng bod yn adweithiol a rhagweithiol.

Cynhaliwyd archwiliad mewnol 'Y Gwasanaeth Cynllunio' yn chwarter 1 2013-14, a oedd yn cwmpasu trefniadau cydweithio rhwng y Gwasanaethau Cynllunio, Canolfan Gyswilt Galw Gwynedd a Siop Gwynedd. Bwriad archwiliad 'Y Gwasanaeth Cynllunio' oedd sicrhau bod gweithdrefnau priodol mewn lle ar gyfer derbyn a phrosesu ceisiadau cynllunio, ymdrin â chwynion gorfodaeth ac ymholiadau cynllunio. Fel rhan o'r archwiliad, edrychwyd ar sampl o gwynion gorfodaeth er mwyn sicrhau bod rheolaethau mewnol effeithiol mewn lle ar gyfer datblygiadau heb ganiatâd cynllunio, gan gynnwys bod y cwynion yn cael eu cofnodi, eu cydnabod, eu hymchwilio a'u hymweld yn brydlon a bod trefniadau cadarn mewn lle ar gyfer gweithredu achosion ble mae cyfiawnhad cymryd camau gorfodaeth. Roedd yr archwiliad o'r farn bod y trefniant o ymdrin â chwynion gorfodaeth yn ddigonol ar y cyfan.

Oherwydd yr archwiliad a gynhaliwyd yn gynharach yn 2013-14, mae cwmpas yr archwiliad 'Rheolaeth Datblygu - Gorfodaeth' yn eithrio trefniadau gweinyddu 'adweithiol' o fonitro datblygiadau. Mae'r archwiliad yn hytrach yn gwirio'r adnoddau sydd wedi eu neilltuo o fewn yr Uned Gorfodaeth Cynllunio i fonitro cydymffurfiad gyda phenderfyniadau'r Pwyllgor Cynllunio, gan sicrhau bod cydbwysedd effeithlon rhwng bod yn adweithiol a rhagweithiol.

Prif Ddarganfyddiadau

Wrth ystyried y trefniadau sydd wrth law yn rhaglen waith y Strategaeth Gorfodaeth Cynllunio, gwelwyd bod trefniadau'r Gwasanaeth Cynllunio o fonitro datblygiadau yn ddigonol, gan ystyried yr adnoddau sydd ar gael a'r gydnabyddiaeth nad yw'n ymarferol monitro pob datblygiad yn rhagweithiol.

Barn yr Archwiliad

(B) Barn yr Archwiliad yw y gellir datgan sicrwydd rhannol o briodoldeb Rheolaeth Datblygu - Gorfodaeth gan fod agweddau lle gellir tynhau ar rai trefniadau, ond mae cynlluniau mewn llaw i'w rhoi mewn lle. Nid oes argymhellion i'r adroddiad yma, felly, gan y bydd y camau sydd wedi eu hadnabod gan y Gwasanaeth, unwaith y byddant wedi eu cyflawni, yn cryfhau'r materion rheoli sydd wedi eu hadnabod.